

«Θεολογία γεγονότων»

ἡγουν ἡ σχέση μεταξύ
θεολογίας καί ἱστορίας
ἀποκαλύψεως καί ἐμπειρίας

Ἡ κοινωνία τῆς κατανάλωσης

Ἐνα διαχρονικό πρόβλημα πού ἀπασχολεῖ τήν κοινωνία μας εἶναι ἡ εὐζωία, ἡ εὐμάρεια καί, γενικά, τό πάθος τῆς φιλαυτίας πού ἐξακτινώνεται στά ἐπί μέρους βασικά πάθη τῆς φιλοδοξίας, τῆς φιληδονίας καί τῆς φιλαργυρίας. Μέ τά πάθη αὐτά ὁ ἄνθρωπος εἶναι φίλαυτος καί χάνει τήν ἐπαφή του μέ τόν Θεό καί τόν συνάνθρωπό του, δηλαδή μειώνεται ἡ φιλοθεία καί ἡ φιλανθρωπία του καί αὐξάνεται ὁ καταναλωτισμός, ὅποτε ἡ κοινωνία ἀντί νά εἶναι φιλόθεη καί φιλάνθρωπη γίνεται φίλαυτη καί καταναλωτική.

Στήν συνέχεια θά ἀναπτύξω τό θέμα τοῦ καταναλωτισμοῦ σέ σχέση μέ τήν καπιταλιστική νοοτροπία τῆς ἐποχῆς μας, ἕνα θέμα πού εἶναι πάντα ἐπίκαιρο μέ διαχρονική ἰσχύ, ἀφοῦ ἀφορᾷ ὅλους μας.

Ἀφορᾷ ὅλους μας, ὅπως φαίνεται ἀπό τό οικονομικό καί κοινωνικό πρόβλημα πού ἀναφύεται στίς ἡμέρες μας καί τήν ὑπονόμευση καί τήν κατάρρευση τοῦ χρηματοπιστωτικοῦ συστήματος.

Θά διαιρέσω τό θέμα σέ τρεῖς ἐπί μέρους ἐνότητες. Στήν πρώτη θά ἐπιχειρήσω μιᾶ ἀνάλυση τῆς κατανάλωσης καί τῆς κοινωνίας τῆς κατανάλωσης, στήν δεύτερη θά γίνῃ ἀνάλυση τῆς καπιταλιστικῆς νοοτροπίας πού συνδέεται ἀναπόσπαστα μέ τήν νοοτροπία τῆς κατανάλωσης καί στήν τρίτη θά ἐκτεθῇ τό πῶς οἱ Ρωμαῖοι-Βυζαντινοί Αὐτοκράτορες προσπαθοῦσαν

νά επιλύσουν τά φαινόμενα τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας ἀπό τούς λεγόμενους Δυνατούς-πλουσίους γαιοκτήμονες σέ σχέση μέ τήν σύγχρονη πραγματικότητα.

«Ἡ κοινωνία τῆς κατανάλωσης»

Συχνά ἀκούγεται ἀπό πολλούς ὅτι ὁ ἄνθρωπος σήμερα εἶναι ἓνα καταναλωτικό ὄν, καθώς ἐπίσης χαρακτηρίζεται ὡς καταναλωτής. Στήν περίπτωση αὐτή τά ὑλικά ἀγαθά δέν θεωροῦνται ὡς δῶρα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ὡς καταναλωτικά ἀγαθά, πού καταναλώνονται μέ βουλιμία καί ἡ κοινωνία δέν χαρακτηρίζεται ὡς κοινωνία προσώπων, ἀλλά ὡς καταναλωτική. Αὐτό τό σχῆμα καταναλωτικά ἀγαθά, καταναλωτικό ὄν καί καταναλωτική κοινωνία δείχνει τήν ἀρρώστια τῆς ἐποχῆς μας.

Καταναλωτισμός εἶναι ἡ «ὑπερβολική κατανάλωση ἀγαθῶν», ἡ «καταναλωτική μανία». Ὁ καταναλωτισμός ἐκδηλώνεται τόσο ὡς ἀγορά διαφόρων ἀγαθῶν καί τροφίμων ὅσο καί ὡς «ἀγορά χρηστικῶν καί πολιτιστικῶν ἀγαθῶν, τά ὁποῖα ἀνανεώνονται συχνά σύμφωνα μέ καταναλωτικά πρότυπα πού κυριαρχοῦν σέ μιᾶ κοινωνία, πού ἀνταποκρίνονται σέ τάσεις ἐπίδειξης καί δημιουργίας μιᾶς “κοινωνικῆς βιτρίνας” καί στήν ψευδαίσθηση ὅτι τά ἄτομα μέ τήν συνεχῆ ἀλλαγὴ ρούχων, ἐπίπλων, ἀκριβῶν ἀρωμάτων, κοσμημάτων κλπ. ἀνεβαίνουν σέ μιᾶ ἀνώτερη κοινωνική βαθμίδα». Ὁ καταναλωτισμός συνδέεται μέ μιᾶ εἰκονική ἢ προσωρινή εὐημερία καί μιᾶ νοοτροπία πού δέν χαρακτηρίζει μόνον τά κοινωνικά στρώματα πού ἔχουν ὑψηλά εἰσοδήματα, ἀλλά καί τά ἄλλα κατώτερα κοινωνικά στρώματα.

Ὁ ὅρος «κοινωνία τῆς κατανάλωσης», πού εἶναι καί ὁ τίτλος τῆς ὁμιλίας μου, ἀνήκει στόν Domenach (Ντομενάχ), πού ἦταν συνεργάτης σέ μεγάλες παρισινές ἐφημερίδες καί

διευθυντής του περιοδικού Esprit. Μεταξύ τῶν ἄλλων βιβλί-
ων πού συνέγραψε, ἐξέδωσε τό 1965 ἕνα βιβλίο μέ τίτλο Πε-
ριγραφή ἑνός νέου κόσμου, στό ὁποῖο παρουσιάζει διεισδυτι-
κά τήν κατάσταση τῆς σημερινῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας.
Στήν πρώτη αὐτήν ἐνότητα θά παρουσιάσω μερικές σκέψεις
του ἀπό τό βιβλίο αὐτό.

Ἡ κατανάλωση εἶναι τό νέο στοιχεῖο πού χαρακτηρίζει
τήν κοινωνία μας. Πάντοτε ὑπῆρχε ἡ εὐζωΐα, ἀκόμη καί σέ
φτωχικές κοινωνίες, ἀλλά τό ἰδιαίτερο στήν ἐποχή μας εἶ-
ναι ἡ κατανάλωση. Αὐτό φαίνεται σέ μεγάλες χῶρες ὅπως
ἡ Ἀμερική, ὅπου ἀκόμη καί στό μικρότερο χωριό μπορεῖ
νά βρῆ κανεῖς ἀφθονία ὑλικῶν ἀγαθῶν. «Μία συνεχῆ πίεση
ἀσκεῖται γιά νά κάνη τούς ἀνθρώπους νά καταναλώνουν, γιά
νά μεταβάλη τόν ἄνθρωπο σέ καταναλωτή, γιά νά τόν πείση
ὅτι ἡ κεντρική ιδιότης του εἶναι νά εἶναι καταναλωτής». Νά
ἀγοράζη νέα προϊόντα, νά τά πετᾷ καί νά ἀγοράζη καινούρια.

Τόν 19^ο αἰῶνα τό πρότυπο τοῦ ἀνθρώπου ἦταν νά εἶναι
παραγωγός, ἐργάτης, ὅπως ὑμνήθηκε καί ἀπό τόν καπιτα-
λισμό καί τόν σοσιαλισμό, ἐνῶ στήν ἐποχή μας τό πρότυπο
πού δεσπόζει εἶναι τοῦ καταναλωτῆ, πού διαμορφώνει τήν
συμπεριφορά καί τά ἥθη μας.

Τό ὅτι ὀδηγηθήκαμε ἀπό τόν παραγωγό στόν κατανα-
λωτή, φαίνεται ἀπό τό γεγονός ὅτι παρατηρεῖται μιά μετα-
τόπιση ἀπό τόν ἄνδρα στήν γυναίκα. Σήμερα ξεπεράσθηκε
τό ἀνδρικό πρότυπο τοῦ πολεμιστῆ καί τοῦ ἐργάτη ἀπό τό
γυναικεῖο πρότυπο, πού κυριαρχεῖ, ὅποτε ἡ γυναίκα, καί τό
παιδί εἶναι τό κεντρικό σημεῖο τῆς κοινωνίας μας, ἀφοῦ τά
πρόσωπα αὐτά εἶναι προνομιούχοι καταναλωτές. Σήμερα ὁ
ἄνδρας εἶναι ἐργαζόμενος καί παραγωγός, ἡ γυναίκα εἶναι
ἀγοράστρια καί καταναλώτρια καί τό παιδί «εἶναι ἡ Σαχάρα
τῆς καταναλώσεως, εἶναι ἕδαφος πρὸς κατάκτησι, εἶναι αὐτό

πού θά μπορέση νά αγοράζη όλο και περισσότερα, εφόσον ή κατανάλωσι δέν έπαψε νά αναπτύσση τό ιμπερίό της κατά τρόπο εξαιρετικό επί είκοσι και τριάντα χρόνια τώρα». Βέβαια, από τό 1965 πού ό Domenach έγραψε τό βιβλίό αυτό έχουν διαφοροποιηθῆ κάπως τά πράγματα και σήμερα και ή γυναίκα έγινε εργαζόμενη και παραγωγός, χωρίς όμως νά αποβάλλη τήν ιδιότητα τῆς καταναλώτριας, γιατί αυτή αγοράζει για τό σπίτι, τόν άνδρα, τά παιδιά.

Σήμερα ακόμη και τό παιδί, ό έφηβος και γενικά ό νέος άνθρωπος είναι υπερκαταναλωτής, είναι πρότυπο «τῆς επιδεικτικῆς καταναλώσεως», χωρίς ακόμη νά παράγη. Μερικοί μαθητές και φοιτητές καταναλώνουν πολλά σέ σχέση μέ παλαιότερες εποχές, χωρίς νά παράγουν κάτι.

Τό πρόβλημα τῆς κατανάλωσης φαίνεται και στήν τρίτη ηλικία. Έάν οι άνθρωποι στήν τρίτη ηλικία έχουν χάσει τό ενδιαφέρον τῆς κοινωνίας είναι γιατί δέν μπορεῖ νά σπρώξει κανείς αυτήν τήν ηλικία εύκολα στήν κατανάλωση. Στήν αμερικανική κοινωνία επιδιώκεται νά θεωρήσουν και αυτόν τόν θάνατο τῶν ανθρώπων ως πεδίο καταναλώσεως, αφού οι άνθρωποι διαθέτουν πολλά χρηματικά ποσά «για νά θάψουν έναν άνθρωπο, για νά τόν άρωματίσουν, νά τόν καλλωπίσουν, για νά τοῦ φορέσουν κουστούμια πανάκριβα».

Ἡ κατανάλωση άπλώθηκε στόν πολιτισμό, στίς ιδέες, στήν φαντασία. «Ἡ κατανάλωσι έχει κυριαρχήσει σήμερα στά όνειρα διά μέσου τῶν περιοδικῶν, τοῦ κινηματογράφου, τῆς τηλεοράσεως, όπως έχει εισχωρήσει και στήν φύσι και στήν τέχνη» και υποκινεῖται από τήν διαφήμιση. Διαφημίζονται προϊόντα, ταξίδια, διασκεδάσεις και παρακινούμαστε για τήν πραγματοποίησή τους. Ἡ κατανάλωση δέν είναι μόνον μιά οικονομική πράξη, αλλά διαποτίζει τίς σχέσεις τῶν ανθρώπων, αφού «δημιουργεῖ πραγματικά ένα στυλ ζωῆς,

έναν τρόπο ύπάρξεως και ένεργείας, έναν τρόπο ανθρωπίνης σχέσεως», γι' αυτό μπορεί να γίνη λόγος για «πνεῦμα τῆς κατανάλωσης». Σήμερα παρατηρεῖται τό φαινόμενο να μή προσπαθοῦν οἱ άνθρωποι να ἐλέγχουν τήν παραγωγή, ἀλλά να τήν συσχετίζουν μέ τήν κατανάλωση, ἐμπιστεύονται τήν ἐργασία τους στους παραγωγούς «σέ ένα ὄργανισμό ἀπρόσωπο, καταναγκαστικό, χωρίς νόημα». Ἐδῶ πρέπει να ἐντάξουμε τίς διαφημιστικές ἐταιρεῖες, και ὄλο τό σύστημα τῆς διαφήμισης και τῆς προώθησης τῶν προϊόντων μέ σκοπό να κάνουν τόν άνθρωπο καταναλωτή, να τό αἰσθανθῆ ὡς ἀνάγκη, να τό ἐπιθυμήσει και να τό ἀγοράσει. Ἀκόμη και οἱ διακοπές μας ἐξετάζονται μέσα ἀπό τήν κατανάλωση, «εἶναι τό βασίλειο τῆς καταναλώσεως». «Οἱ διακοπές εἶναι ἡ περίοδος ὅπου θά καταναλωνῆ κανείς χωρίς να σκέπτεται τήν ἐργασία, ἡ κατανάλωσι εἶναι πλήρης, κομμένη ἀπό τήν ρίζα τοῦ μόχθου».

Σήμερα καταρρέουν οἱ ἰδεολογίες και ἀναπτύσσεται ὁ καταναλωτικός τρόπος ζωῆς. «Ἡ κατανάλωσι γίνεται ἡ πιό δυνατή οὐτοπία τοῦ βιομηχανικοῦ πολιτισμοῦ και ἡ πιό βαθεῖα ἀντιποίηση ὄλων τῶν ἰδεολογιῶν... Εἶναι ἡ πιό ἀντι-ουτοπική οὐτοπία, οὐτοπία ἀντίθετη ἀπό ὄλες τίς παλαιότερες». Πρόκειται για μιὰ νέα ἰδεολογία, τήν ἰδεολογία τῆς κατανάλωσης, ἡ ὁποία δέν βιώνεται μόνον στίς πλούσιες χῶρες, ἀλλά και στίς πτωχές. Αὐτό τό βλέπουμε και στίς χῶρες τῆς πρώην Σοβιετικῆς Ἐνωσης, ὅπου ἐπικρατοῦσε προηγουμένως ένας συντηρητισμός, και ἐκεῖ τώρα ἀναπτύσσεται τό «πνεῦμα» τοῦ καταναλωτισμοῦ. Πρόκειται, πράγματι, για τήν ἰδεολογία τῆς κατανάλωσης.

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς ἰδεολογίας τῆς κατανάλωσης εἶναι, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἡ καταστροφικότητα και ἡ ἐκμετάλλευση. Ἡ καταστροφικότητα ἐγκείται στήν «ληηλασία τῶν φυσικῶν πηγῶν μεταξύ τοῦ 16^{ου} και 20^{ου} αἰῶνος,

τόν ἀποικισμό, τήν καταστροφή τόσο πλούτου, ὕλικου καί ἀθρώπινου». Ἡ ἐκμετάλλευση ἔγκειται στήν ἐκμετάλλευση τῶν πολιτισμῶν, τούς ὁποίους «μεταβάλλουμε σήμερα σέ μουσεῖα, σέ φολκλόρ, σέ τουρισμό, δηλαδή σέ ἀντικείμενα καταναλώσεως... Ὑπάρχει ἐδῶ μιά κίνησι θεμελιακή τῆς κοινωνίας μας, κίνησι ἐκμεταλλεύσεως πολύ πιό δυνατή ἀπό τήν ἀποικιοκρατία, καί ἡ ὁποία συνεχίζεται καί μετά ἀπό τήν ἀποικιοκρατία, ἀπό τήν ὁποία ἐνεπνεύσθη. Ἡ κοινωνία μας προοδεύει συνεχῶς, καταβροχθίζοντας ἄλλες κοινωνίες».

Ἡ κατανάλωσι ἔχει πολλές μορφές. Μιά ἀπ' αὐτές εἶναι καί τό θέαμα. «Μέ τόν κινηματογράφο καί τήν τηλεόρασι τό πᾶν γίνεται θέαμα. Ἡ τέχνη, ἡ πολιτική, ὁ ἀθλητισμός, οἱ ξένες χῶρες, τά βᾶθη τῆς θαλάσσης, ὁ κόσμος ὅλος προσφέρεται γιά κατανάλωσι τῶν θεατῶν. Τά πάντα καταβροχθίζονται, χωρίς καμμιά ἀφομοιωτική προσπάθεια. Ὁ θεατής εἶναι ὁ καλύτερος καταναλωτής, ὁ πιό γρήγορος καί ταχύς καταναλωτής». Ἔτσι, «οἱ σχέσεις μας μέ τά ἀντικείμενα ἀναποδογυρίζονται», ὁ ἄνθρωπος ἀλλοτριώνεται ἀπό τά πράγματα, τό ἀντικείμενο ἀντικαθιστᾷ τήν προσωπικότητα. Τό σύνθημα τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας εἶναι: «ἔχεις κάτι, εἶσαι κάτι». Αὐτό συνιστᾷ ἀποπλάνησι τοῦ ἀνθρώπου ...

* * *

«Οἱ δυνατοί»

... Σήμερα παρατηρεῖται τό φαινόμενο νά κλείνουν, λόγω τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, μικρομεσαῖες ἐπιχειρήσεις, μικρά καταστήματα, γιατί πιέζονται ἀπό πολυκαταστήματα καί πολυεθνικές ἐπιχειρήσεις, καθῶς ἐπίσης τό Χρηματιστήριο νά ἐξαφανίζη περιουσίες τῶν μικρομεσαίων τάξεων καί οἱ Τράπεζες λόγω δανεισμοῦ νά θέτουν σέ πλειστηριασμό τίς

περιουσίες τῶν πτωχῶν. Τό Κράτος, κατά τό πρότυπο τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, θά πρέπει νά ψηφίζει νόμους μέ τούς ὁποίους ἀφ' ἑνός μέν νά περιορίζει τήν ἐπέκταση τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων, ἀφ' ἑτέρου δέ νά ἐνισχύη καί νά προστατεύη τίς μικρές ἐπιχειρήσεις καί τούς χαμηλόμισθους. Αὐτό ὅμως, δυστυχῶς, δέν μπορεῖ νά ἐφαρμοσθῆ στίς σύγχρονες καπιταλιστικές καί φιλελεύθερες ἀπόψεις μέ τόν ἐλεύθερο ἀνταγωνισμό καί τήν αὐτορρύθμιση τῆς ἀγοράς. Ἄλλ' ὅταν φουσκῶνῃ ἕνα μπαλόνι κάποτε θά σπάσῃ, πράγμα πού βλέπουμε στίς ἡμέρες μας. Παρατηρῶ, ὅμως, ὅτι καί ὁ τρόπος θεραπείας τοῦ προβλήματος δέν εἶναι τόσο φιλόφρωνος, κατά τό πρότυπο τῆς Ρωμαϊκῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, πού ἀναφέραμε προηγουμένως.

Αὕτῃ ἡ καπιταλιστική νοοτροπία δέν συνδέεται μόνον μέ πρόσωπα ἰδιαίτερα, πού κατορθώνουν νά ἀποκτήσουν τεράστια περιουσία καί δύναμη, ἀλλά καί μέ τίς Τράπεζες καί ὅλο τό τραπεζικό σύστημα. Καί ἀσφαλῶς πρέπει νά θεπισθοῦν νόμοι γιά νά φορολογηθοῦν οἱ πλούσιοι καί ὄχι οἱ πτωχότερες κοινωνικές τάξεις.

Ὅταν ἤμασταν στό Γυμνάσιο καί εἰσαγόταν τότε τό σύστημα τῆς ἀποταμίευσης, μιά μορφή καπιταλιστικῆς ζωῆς, μέ τρόπο ἔξυπνο καί ἐπικοινωνιακό προσπαθοῦσαν νά μᾶς βάλουν σέ αὐτήν τήν νοοτροπία μέ τό νά γράφουμε ἐκθέσεις, πού βραβεύονταν, γιά τήν ἀξία καί τά ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποταμίευσης. Τό χρῆμα πού καταθέτουν οἱ ἄνθρωποι στό Ταμιευτήριο καί τίς Τράπεζες μέ σχετική τοκοφορία, δίνει τήν δυνατότητα στούς τραπεζίτες νά τό βάζουν στούς κανόνες τῆς χρηματαγοράς, μέ τήν ἄποψη ὅτι τό χρῆμα εἶναι παραγωγικό ἀγαθό καί ὀδηγεῖ στήν σύναψη ποικίλων δανείων καί ἀκόμη κατέληξε σέ πολλούς πλειστηριασμούς σπιτιῶν, καταστημάτων κλπ. Δέν μπορεῖ κανεῖς νά ἀρνηθῇ μιά

τέτοια πρακτική, αλλά πρέπει νά γίνεται λελογισμένη χρήση της. Συγχρόνως, σήμερα είναι ἀπαίτηση πολλῶν ὅτι τό Κράτος πρέπει νά ἐπεμβαίνει καί νά θέτῃ ὄρους καί προϋποθέσεις, νά ἐλέγξῃ τό τραπεζιτικό σύστημα, πού λειτουργεῖ μερικές φορές ὡς νόμιμη τοκογλυφία καί ὡς ξέπλυμα τοῦ μαύρου χρήματος. Ἡ προσπάθεια τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, ὅπως εἶδαμε προηγουμένως, πρέπει νά γίνῃ, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, πρότυπο στήν Πολιτεία μας.

Ρώτησα κάποιον εἰδικό νά μοῦ πῆ ποῦ θρῖσκεται τό πρόβλημα μέ τήν σύγχρονη οἰκονομική κρίση καί τό χρηματιστήριο καί μοῦ τό εἶπε μέ ἕνα χαρακτηριστικό παράδειγμα.

«Μιά φορά κι ἕναν καιρό σ' ἕνα χωριό, ἕνας ἄντρας, ὁ Χάρης, ἀνακοίνωσε στοὺς χωρικοὺς ὅτι θά ἀγόραζε μαῖμοῦδες πρὸς 10 δολάρια τὴν μία. Ξέροντας οἱ χωρικοὶ ὅτι ὑπῆρχαν πολλὲς μαῖμοῦδες γύρω στὸ δάσος, πῆγαν ἔτις ἔπιασαν. Ὁ Χάρης ἀγόρασε χιλιάδες πρὸς 10 δολάρια τὴν μία, ὅπως ὑποσχέθηκε. Τὸ ἐμπόρευμα ὅμως λιγότευε ἔτι οἱ χωρικοὶ σταμάτησαν νά κυνηγᾶνε μαῖμοῦδες.

Ὁ Χάρης ἀνακοινώνει πάλι ὅτι θά ἀγόραζε μαῖμοῦδες, αὐτὴν τὴν φορά γιὰ 20 δολάρια τὴν μία. Οἱ χωρικοὶ ἔτρεξαν καὶ ἔπιασαν ἔτις ἄλλες μαῖμοῦδες. Σύντομα ὅμως οἱ μαῖμοῦδες λιγότεψαν κι ἄλλο, οἱ χωρικοὶ ἐπέστρεψαν στὰ κτήματά τους.

Ὁ Χάρης ἀνακοινώνει πάλι ὅτι ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουν πλέον πολλὲς μαῖμοῦδες θά ἀγόραζε τὴν μία πρὸς 25 δολάρια. Οἱ χωρικοὶ πιάνουν ἔτις λίγες πού ἔμειναν.

Ὁ Χάρης τοὺς λέει καταλαβαίνω ὅτι δὲν ὑπάρχουν πλέον παρὰ ἐλάχιστες μαῖμοῦδες γι' αὐτὸ ἔγὼ θά σᾶς δώσω 50 δολάρια τὴν μία. Ἀλλὰ ἐπειδὴ πρέπει νά φύγω γιὰ τὴν πόλη γιὰ δουλειές, θά ἀναλάβῃ τὴν ἀγοροπωλησία ὁ βοηθός μου.

Ὁ βοηθός φωνάζει τοὺς χωρικοὺς ἔτις τοὺς λέει. Κοιτάξτε τί ἔκανε ὁ Χάρης. Γέμισε ἕναν στάβλο μέ μαῖμοῦδες· θά σᾶς

τις πουλήσω ἐγὼ γιὰ 35 δολάρια τὴν μία ἢ ὅταν γυρίση ὁ Χάρης, τοῦ τις πουλάτε ἐσεῖς γιὰ 50 δολάρια τὴν μία. Οἱ χωρικοὶ στριμώχτηκαν μάζεψαν ὅλες τις οἰκονομίες τους κα ἀγόρασαν ὅλες τις μαῖμοῦδες.

Δὲν ξαναεῖδαν οὔτε τὸν βοθηθὸ οὔτε τὸν Χάρη. Καλῶς ἤρθατε στὴν Wall Street!».

Ἡ κοινωνία μας σήμερα εἶναι καπιταλιστική. Βέβαια, ὅταν ὀμιλῶ γιὰ καπιταλισμό, δὲν ἐννοῶ ἀπλῶς τὴν συγκεντρωσὴ τοῦ πλοῦτου ἀπὸ μερικοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ομάδες ἀνθρώπων, καὶ ἀπ' αὐτό τό ἴδιο τό Κράτος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μερικά πρόσωπα πού ζοῦν καὶ κινοῦνται μέσα στὸν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄρχισα τὴν ὀμιλία μου μέ τό γεγονός ὅτι σήμερα οἱ ἀνθρώποι διαπνέονται ἀπὸ τὴν εὐζωία, τὴν ἡδονή καὶ τὴν εὐμάρεια πού ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν καλλιέργεια καὶ τὴν αὐξήσῃ τῶν παθῶν καὶ συνέδεσα τό «πνεῦμα τῆς κατανάλωσης» μέ τό «πνεῦμα τοῦ καπιταλισμοῦ» καὶ τὴν φιλαργυρία τῶν «Δυνατῶν» στὴν σύγχρονη κοινωνία μας. Σέ αὐτό τό γεγονός ἀποδίδω τὴν οἰκονομική κρίση τῶν ἡμερῶν μας.

Θά πρέπει νά ὀλοκληρώσω τὴν ὀμιλία μου μέ τὴν θέση ὅτι αὐτό πού χρειάζεται ἀπὸ ὅλους μας σήμερα εἶναι νά ἀντιδροῦμε στὴν νοοτροπία τῆς κατανάλωσης καὶ αὐτό μποροῦμε νά τό κάνουμε μέ τὴν καλλιέργεια τῆς ἀσκητικῆς καὶ φιλάνθρωπης ζωῆς.

Ὅταν κάνω λόγο γιὰ ἀσκητική ζωή, ἐννοῶ τὸν συνειδητό ἀγῶνα γιὰ νά ζοῦμε μέ ὀλιγάρκεια, ὅσο τό δυνατόν, γιὰ νά ἀσκοῦμε τὴν φιλοθεία καὶ τὴν φιλάνθρωπία καὶ νά βοηθοῦμε ὅσους ἔχουν πραγματική ἀνάγκη.

Δυστυχῶς, μέ τὸν τρόπο πού ζοῦν οἱ ἀνθρώποι σήμερα ὑποθηκεύουν ὀλόκληρη τὴν ζωή τους καὶ τὴν περιουσία τους

στis Τράπεζες και τούς τραπεζίτες. Παίρνουν δάνεια για να αυξήσουν τήν περιουσία τους, παίρνουν καταναλωτικά δάνεια για εφήμερη ευμάρεια, αλλά άφ' ενός μέν καταβάλλουν για πολλά χρόνια μηνιαίες δόσεις, άφ' έτέρου δέ οι Τράπεζες έχουν δικαιώματα πάνω σε αυτήν τήν περιουσία, μέ αποτέλεσμα να επιστρέφουν σε αυτές. Είναι δουλοι των κτημάτων και των χρημάτων, αλλά και των Τραπεζών. Τό φοβερότερο είναι να λαμβάνουν πολλοί καταναλωτικά δάνεια μέ ύψηλά επιτόκια για έκδρομές, διακοπές και άλλες μή αναγκαίες εργασίες. Τό θεωρώ αυτό πολύ επιπόλαιο. Τό να δανείζεται κανείς για κάτι αναγκαίο τό καταλαβαίνω. Τό να δανείζεται, όμως, για έκδρομές και διακοπές δέν τό καταλαβαίνω. Στην περίπτωση αυτή ή ελάχιστη ήδονή δημιουργεί μεγάλη όδύνη.

Σήμερα ή παλαιά δουλεία, από τήν όποία μάς έλευθέρωσε ό Χριστός, αποκτᾶ μία καινούρια μορφή, μέ τήν βοήθεια των συγχρόνων έκκοσμηκευμένων Χριστιανών. Στην συνέχεια, ό ανταγωνισμός και ό συναγωνισμός των Τραπεζών προκαλεί διάφορες εκρήξεις στην αγορά και στην κοινωνία. Έπειτα, τό παιχνίδι στό Χρηματιστήριο έγκυμονεί πολλούς κινδύνους.

Αυτό έπισημαίνουν και σύγχρονοι κοσμικοί άνθρωποι. Χθές μόλις μία μεγάλης κυκλοφορίας εφημερίδα μάς συμβούλευε μέ πυχαίο τίτλο: «Πώς θά σωθοῦμε από τό προσωπικό κράχ» (κράχ=crash=κατάρρευση), παρουσιάζοντας τίς συμβουλές τριών εκπροσώπων καταναλωτικών όργανώσεων προς «τόν βραχυκυκλωμένο Έλληνα», όπως γράφεται.

Ό πρόεδρος του Ίνστιτούτου Καταναλωτή (INKA) κ. Γεώργιος Λεχουρίτης συνιστᾶ: «Θά πρέπει οι καταναλωτές να πάρουν πλέον τήν ευθύνη στά χέρια τους. Κανείς δέν δικαιούται να πει ότι δέν γνωρίζει τό πρόβλημα. Για τόν λόγο αυτό θά πρέπει άπαραιτήτως όλοι μας να κάνουμε έρευνα αγοράς και να περικόψουμε όσα περιττά πράγματα συνηθί-

ζαμε νά αγοράζουμε. Θά πρέπει πάντως νά σημειώσουμε ὅτι ἡ κρίση ἔχει δημιουργήσει μεγάλο κύμα δυσαρέσκειας κατά τῶν τραπεζῶν. Οἱ καταγγελίες πού δέχεται καθημερινά τό INKA εἶναι πολλές. Σέ ὅ,τι ἀφορᾷ λοιπόν τίς συναλλαγές μέ τίς τράπεζες, συνιστῶ στούς Ἕλληνες νά προσέχουν τά ψιλὰ γράμματα, νά ἀποφεύγουν ὅσο μποροῦν τόν δανεισμό καί νά εἶναι φειδωλοί στίς ἐκταμιεύσεις καί τή χρήση πιστωτικῶν καρτῶν. Τέλος, καί οἱ μεταφορές ὑπολοίπων σέ ἄλλες τράπεζες, ὅταν δίδονται καλύτερες ἐγγυήσεις καί ὄροι, θά πρέπει νά ἐξεταστεῖ ὡς μέθοδος ἀντιμετώπισης τῆς κρίσης. Ὡστόσο καί τό κράτος μέ τήν σειρά του θά πρέπει νά σταματήσει τό χαϊδεμα τῶν τραπεζιτῶν. Πρόκειται γιά μιᾶ ἐνέργεια πού ἂν δέν γίνει θά δημιουργήσει περαιτέρω κοινωνικούς κραδασμούς».

Ὁ πρόεδρος Ἑνώσης Καταναλωτῶν τῆς Ἑλλάδος, κ. Μιχάλης Τσιφάκης συνιστᾷ: «Καιρός νά σταματήσουμε νά τρῶμε τό παραμύθι περί τῶν κακῆς ποιότητος προϊόντων ἰδιωτικῆς ἐτικέτας καί τῶν καλύτερων ἐπώνυμων... Πρέπει λοιπόν ὅλοι μας νά καταλάβουμε πώς ἔχουμε στά χέρια μας τό πιό σημαντικό ὄπλο: αὐτό τῆς ἐπιλογῆς. Μέ τήν ἐπιλογή μας ὑποστηρίζουμε τό εισόδημά μας καί ταυτόχρονα στέλνουμε ἕνα μήνυμα πρός τούς ἐμπόρους. Ἡ ἐπιλογή ἐνός προϊόντος εἶναι μιᾶ μορφή ψήφου γιά ὅλους μας».

Ἡ ἀντιπρόεδρος τοῦ ΕΚΠΟΙΖΩ κ. Παναγιώτα Καλαποθαράκου συμβουλεύει: «Βιώνουμε μιᾶ πλασματική εὐημερία καί αγοράζουμε πάνω ἀπό τίς δυνατότητές μας. Ὅλα αὐτά θά πρέπει νά περιοριστοῦν. Θά πρέπει νά ἀποφασίσουμε νά ζήσουμε διαφορετικά. Μάλιστα δέν εἶναι τυχαῖο πώς πέρυσι τόν Μάρτιο διοργανώσαμε μιᾶ ἄλλου τύπου ἡμερίδα γιά τήν ἀλόγιστη κατανάλωση. Ὁ καταναλωτής λοιπόν θά πρέπει νά εἶναι ἐνημερωμένος καί νά ἐλέγχει τήν ἀγορά. Πρέπει νά

ἀπαιτήσουμε μείωση τῶν τιμῶν στά εἶδη διατροφῆς. Δέν μπορεῖ παγκοσμίως οἱ πρῶτες ὕλες νά ἔχουν μειώσει τήν τιμή τους, ἐμεῖς ὅμως νά συνεχίζουμε νά ἀγοράζουμε πολύ ἀκριβά. Ἐπίσης, δέν εἶναι δυνατόν κάθε ἐλληνική οἰκογένεια νά διαθέτει 3 ἢ 4 αὐτοκίνητα. Σκεφτεῖτε τί οἰκονομία θά κάναμε ἐάν μειώναμε τίς δαπάνες μας σέ καύσιμα! Πρόκειται γιά μείζον θέμα, ἀφοῦ ὁ περιορισμός τῆς χρήσης αὐτοκινήτου θά ἀλλάζε ὅλη μας τήν ζωή. Γιά ὅσους ὅμως ἐπιμένουν νά τό χρησιμοποιοῦν, συστήνουμε ἔλεγχο τῶν τιμῶν στά πρατήρια καυσίμων. Στόν ἐνεργειακό τομέα τώρα, προτρέπουμε νά γίνεται ἀξιοποίηση νυχτερινοῦ ρεύματος καί περιορισμός τῆς σπατάλης ὥστε νά μειωθοῦν οἱ δαπάνες πρὸς τήν ΔΕΗ. Φυσικά θά πρέπει νά ἐπανεξετάσουμε καί τήν σχέση μέ τό κινητό μας τηλέφωνο, τό ὁποῖο χρησιμοποιοῦμε πλέον δίχως μέτρο καί λογική».

Ἐπομένως, ὁ ἀσκητικός τρόπος ζωῆς, ὅπως συνιστᾶ τό Εὐαγγέλιο καί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀναγκαῖος γιά ὅλους μας. Θά πρέπει νά εἴμαστε ἐλεύθεροι ἀνθρωποι καί ὄχι καταναλωτικά ὄντα. Νά ζοῦμε ἀντικαταναλωτικά καί ἀντικαπιταλιστικά. Ἐπαναλαμβάνω αὐτό πού εἶπα στήν ἀρχή, ὅτι μέ δυσανεστει πού ἡ λέξη ἀνθρωπος ἀντικαθίσταται ἀπό τήν λέξη καταναλωτής, ἡ κοινωνία ἀνθρώπων ἀντικαθίσταται ἀπό τήν καταναλωτική κοινωνία τῆς ἀπόλαυσης καί τά δῶρα τοῦ Θεοῦ λέγονται καταναλωτικά ἀγαθά. Αὐτό δείχνει ἕναν ἀνθρωπο ἐξαρτημένο, ἄβουλο, ἐμπαθῆ, πράγμα.

Καί τό Ντοστογιεφσκικό ἐρώτημα εἶναι ἀδυσώπητο: «ἐλευθερία ἢ εὐτυχία;». Ἡ ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό δείχνει μιᾶ στάση ζωῆς. Πρέπει νά εἴμαστε ἐλεύθεροι ἀπό ἰδεολογίες, σκοπιμότητες καί πάθη. Στό σημεῖο αὐτό χρειάζεται προσωπική ἀντίσταση καί ἐπανάσταση σέ κάθε ἐξάρτηση.